

УДК. 001.89:821.111'04

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0027-2802>

Бандровська Ольга
(м. Львів)

**Ренесансна Англія в «Просторі літератури»,
науковий семінар кафедри світової літератури
Львівського національного університету
імені Івана Франка**

У статті висвітлено роботу наукового семінару «Простір літератури» кафедри світової літератури факультету іноземних мов Львівського національного університету імені Івана Франка впродовж 2012–2021 років. Окреслено концепцію і тематику досліджень семінару. Основну увагу приділено вивченню творчості В. Шекспіра і літератури ренесансної Англії на засіданнях семінару. Показано, що сучасні літературознавчі підходи та концепції виявляють значний науковий потенціал для дослідження творчості Великого Барда, культури і літератури доби Ренесансу. Відповідно, окремим напрямом студій семінару є щорічні «Шекспірівські дні у Львові», які проводяться за спільною програмою «Шекспірівських днів в Україні», організованих Лабораторією ренесансних студій та Українським міжуніверситетським науково-дослідницьким Шекспірівським центром.

Ключові слова: «Простір літератури», Вільям Шекспір, доба Ренесансу, англійська література, «Шекспірівські дні в Україні».

Науковий семінар «Простір літератури» кафедри світової літератури факультету іноземних мов Львівського національного університету імені Івана Франка розпочав свою роботу у 2012 році. Його першорядною метою було збереження кафедральної традиції наукових засідань кафедри із залученням викладачів, аспірантів і студентів Львівського національного університету імені Івана Франка, а також усіх зацікавлених вітчизняних і зарубіжних

дослідників літератури. З 1997 по 2012 рік таким науковим семінаром, що набув міжнародного статусу, керувала професорка кафедри світової літератури, заслужена професорка Львівського університету Нонна Хомівна Копистянська. На очолюваних нею засіданнях Міжнародного науково-методологічного об'єднання-семінару «Проблеми художнього часу, простору, ритму» розроблялось широке коло літературознавчої проблематики: генологічної, зокрема, поняття «жанр» і «жанрова система», хронотопу в художній літературі, порівняльного літературознавства і методології.

У 2012 році семінар «Простір літератури», який очолила професорка кафедри світової літератури О. Бандровська, оновив концепцію досліджень: це відкритість, динаміка і плюралізм наукових пріоритетів сучасного літературознавства за умови збереження єдності теорії та практики в підході до аналізу художнього твору. Як результат, упродовж десяти років роботи було опрацьовано феномен перехідності в світовій літературі Нового і Новітнього часу, взаємодію літератури і кіно, тему пам'яті й літератури, поняття «ідентичність» у літературі та літературознавстві. Продуктивність звернення до окреслених тем знайшла вияв в організації при кафедрі кіносемінару, на якому студенти всіх курсів факультету іноземних мов вивчали класичні твори світової літератури і на основі інтермедіальних студій розглядали специфіку їхніх кіноадаптацій. Матеріали міжнародного засідання семінару «Простір і література» було надруковано в журналі «Іноземна філологія» ЛНУ імені Івана Франка. Викладачі кафедри розробили декілька спецкурсів, наприклад, «Кіноадаптації світової класики», що користуються популярністю в університеті серед студентів, які вибирають такі семінари в межах дисциплін за вільним вибором студента.

Доповідачі та учасники «Простору літератури» незмінно демонстрували інтерес до західноєвропейського Ренесансу і творчості Вільяма Шекспіра. Так, наприклад, на засіданні семінару 2016 року (5-6 грудня) на тему феномену перехідності в світовій літературі дві з трьох доповідей було

VI. Рецензії, есеї, огляди, повідомлення

присвячено творчості Шекспіра: це доповіді доцентки кафедри богослов'я Українського Католицького Університету Галини Пастушок «Переклад як перехід та перетворення: текст і міжкультурна комунікація» і доцента кафедри англійської та німецької філології ПНПУ ім. В. Г. Короленка Богдана Сторохи «Азійські екранізації Шекспіра: зміна влади, злочин і конфуціанство».

Творчість Великого Барда в контексті ренесансної літератури і культури в проекції сучасних літературознавчих підходів та концепцій виявила значний науковий потенціал, який було втілено в окремому – ренесансному, шекспірівському – напрямі роботи семінару. Безперечно, цьому сприяла довгострокова співпраця з Лабораторією ренесансних студій та Українським міжуніверситетським науково-дослідницьким Шекспірівським центром, очолюваним докторкою філологічних наук, професоркою Наталією Торкут. Відтак, коли Н. Торкут у 2017 році ініціювала проведення «Шекспірівських днів в Україні», учасники «Простору літератури» з натхненням підтримали цю ідею. Її було реалізовано як щорічні «Шекспірівські дні у Львові» і, одночасно, як окремий напрям студій семінару.

Прикметно, що з першого року проведення «Шекспірівських днів у Львові» літературні події, присвячені Шекспіру, мали свої особливості. 2017 рік вирізнявся найбільшою кількістю лекцій, доповідей, вікторин і чисельністю студентів Львівського університету, які брали участь у всіх заходах.

Найбільшою подією «Шекспірівських днів в Україні» в 2018 році була участь професора Майкла Добсона, директора Шекспірівського інституту в Стретфорд-на-Ейвоні, який виступив з доповідями у Львові і Запоріжжі, а також відвідав театральні вистави за творами Шекспіра в багатьох містах України. У Львівському національному університеті імені Івана Франка професор Добсон прочитав викладачам і студентам лекцію на тему «*Nationalisms, national theatres, and the return of «Julius Caesar», 2012-18*». Вистави львівських театрів – «Ромео і Джульєтта» Першого театру

міста Львова і «Дванадцята ніч» Львівського академічного театру імені Леся Курбаса також були у програмі «Шекспірівських днів у Львові». Цього ж року до студентів та аспірантів факультету іноземних мов звернулася директорка Українського міжуніверситетського науково-дослідницького шекспірівського центру, професорка, академік АН ВШ України Н.Торкут з привітанням та презентацією конкурсних студентських програм. Також актуальність політичних трагедій Шекспіра для сучасності було обговорено після доповіді О.Бандровської на тему «Політичні уроки трагедії Вільяма Шекспіра «Юлій Цезар».

У 2019 році «Простір літератури» працював в університеті і за його межами: доцентка кафедри світової літератури Ірина Сенчук прочитала лекцію для викладачів і студентів університету на тему «Вільям Шекспір: «розенкрейцерівська маска», театральний брокер чи геніальний митець», а в Центрі міської історії Львова відбулась відкрита лекція «“Юлій Цезар” Вільяма Шекспіра в італійському кінематографі: фільм братів Тавіані “Цезар має померти”» О. Бандровської.

Проблематику програми «Шекспірівських днів у Львові – 2020» підказало життя: пандемія Covid-19 стала екзистенційним викликом для людства. Людство опинилось у ситуації трагічного випробування й шукало шляхи подолання глобальної кризи, тому звернення до ренесансної Англії в контексті історії пандемій виявилось надзвичайно актуальним. Вкрай цікаво було дізнатися, передусім слухачам-студентам, що з пандемією як глобальним явищем англійці стикнулися ще у далекі 1348-9 роки, коли чума, відома як «Чорна смерть», забрала життя від 25% до 60% жителів Британських островів. У шекспірівські часи в континентальній Європі та Англії також періодично спалахували епідемії чуми. В липні 1564 року, через три місяці після народження Шекспіра, від чуми загинуло до чверті населення Стретфорда-на-Ейвоні, рідного міста великого Барда. Хвороба спустошувала Лондон у 1578-9, 1582, 1592-3 і 1603 роках. Театри закривалися, культурне

VI. Рецензії, есеї, огляди, повідомлення

життя припинялося. В багатьох п'єсах – «Ромео і Джульєтта», «Король Лір», «Тімон Афіський», «Буря» – Шекспір згадує чуму. Одночасно, Англія в той час знаходилась у центрі цивілізаційних процесів і змін. Відчуття нового призначення породжувало в англійців, як пише Ентоні Берджес в книзі «Вільям Шекспір», «безмежний ентузіазм, енергію і любов до життя, не знані ними в попередні часи ... а також прагнення створити літературу, яка могла б конкурувати з сучасною італійською, чи навіть наблизитись до давньоримської літератури». Невипадково, важливим акцентом доповідей стала паралель між ренесансною Англією і сучасністю.

Отже, в 2020 році обговорено широке коло проблем: «Епідемії в історії та мистецтві Західної Європи доби Середньовіччя і Відродження», «Англія часів Шекспіра: епідемії, медицина і роль карантинних заходів», «Мотиви чуми в творчості Вільяма Шекспіра» і «Чума як метафора у творах Вільяма Шекспіра». У засіданні під назвою «Шекспір і буремні часи» активно дискутували доцентка кафедри світової літератури Діана Мельник, професорка Запорізького національного університету Н. Торкут і завідувач кафедри англійської та німецької філології Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка доцент Богдан Стороха.

У 2021 році тематика семінару «Простір літератури» зосередилась навколо поняття «ідентичність» у літературі і літературознавстві. В сучасному міждисциплінарному дискурсі гуманітарних наук поняття «ідентичність» є одним з найактуальніших проблемних комплексів. У його межах літературознавство пропонує свою типологію ідентичності, що включає «літературну ідентичність», «нарративну ідентичність», «ідентичність автора і персонажа». Отже, метою наукового засідання було обрано аналіз новітніх аспектів дослідження ідентичності в художньому творі. Один із тематичних блоків семінару був присвячений історичним аспектам ідентичності, а саме типології ідентичності в художній літературі ренесансної доби. 3

доповіддю на тему «Шекспірівські герої як моделі різних типів ідентичності» виступила Н. Торкут, зосередившись на п'єсі Шекспіра «Коріолан» і акцентувавши складність визначення ідентичності героя. Ще одна доповідь, проголошена аспіранткою Запорізького національного університету Наталією Гутарук, була присвячена особливостям репрезентації образу дитини в шекспірівських творах – «Статусна ідентичність дітей в п'єсах В. Шекспіра».

Узагальнюючи, слід зауважити, що неослабна увага семінару «Простір літератури» до художніх феноменів доби Відродження відповідає його концепції: історія художніх форм є історією форм людського духу, і твір мистецтва виходить за межі естетичного, формує уявлення про такі фундаментальні категорії, як особистість, народ, історія, культура, цивілізація. В цій площині твори Шекспіра, англійський Ренесанс, як зрештою, і світова класична література, слугують людському самопізнанню та встановленню власної ідентичності,

Більш докладну інформацію та фотозвіти про засідання семінару «Простір літератури» і «Шекспірівські дні у Львові» можна подивитись на сторінці семінару на сайті ЛНУ імені Івана Франка (<https://lingua.lnu.edu.ua/seminar-prostir-literatury>).